

Брой 16, декември 2008 г.

Адрес:
София 1000
Ул. "Денкоглу" № 12-14,
етаж 5
Тел./факс 987 26 46
София 1606, п.к.113
e-mail: ardus@abv.bg
www.ardusbg.com

Коледа!
Най-хубавият
християнски
празник,
празник на
надеждата,
на бъдещето,
на нещо
хубаво
и истинско.
Да е Честита!

ПРОТЕСТ

Хората с увреждания отново надигнаха глава

"Искаме правата си!" Това скандираха на 10 ноември в София участниците във Вторият национален протест на хората с увреждания.

Протестът беше насочен към правителството на България за неизчтане правата и увеличаващото се ограничаване на възможностите за интеграция и достоен живот на хората с увреждания.

Представители на организации на хората с увреждания внесоха в Министерски съвет Протестнаnota, която одобриха и гласуваха на площада, с искания, подписаны от председателите на национално представителните организации на хора с увреждания и организации за хора с увреждания, сред които и председателят на ARDUS.

- Писан Протоколът на Конвенцията на ООН в поетия от министър-председателя срок 03.12.2008 г.
- Да се разработи механизъм за ежегодно актуализиране на Гарантования Минимален Доход /ГМД/.
- Да се усъвършенстват стандартите за социални услуги.
- Да се актуализират инвалидните пенсии.
- Размерът на елементите, формиращи интеграционната добавка по Закона за интеграция на хора с увреждания да се определят

като процент от минималната работна заплата за страната.

- Да се увеличи размерът на интеграционната добавка за балнеолечение и рехабилитационни услуги, съобразно действителната им стойност.
- Да се включчат в списъка на помощните средства медицински изделия и приспособления за хора с увреждания към ППЗИХУ нови позиции, отговарящи на съвременните технологии и производство.
- Да не се допуска отнемане на облекчения за хората с увреждания и на специализираните предприятия и кооперацii - например да се запази преференцията за даряване на хора с увреждания и представляващите ги Национално Представени Организации на и за хора с увреждания по Закона за Корпоративното Подоходно Облагане.

На стр. 2 ►

ЗА ИНТЕГРИРАНОТО ОБУЧЕНИЕ ИЛИ

Къде да получим информация за алтернативно обучение, различно от специалното училище?

Истилияна СТОЙНОВА, сурдопедагог,
помощник-директор Ресурсен
център София-град

Имах възможност да следя отблизо процеса на интегриране на деца и ученици със специални образователни потребности (СОП) и видях тълкувания за ролята на всеки участник в процеса (ресурсен учител, психолог, логопед, специален педагог), както от родители, така и от директорите и преподавателите от общеобразователните училища. Получаваха се неприемливи ситуации, които не водеха до нищо добро за децата/учениците със СОП. Например в повече от 80% от случаите, специалисти

те, работещи с тях, се възприемаха като губренанки от родители и като възпитатели от преподавателите и директорите на общеобразователните училища и им се въмняваха задължения, нямащи нищо общо с длъжностната им характеристика и с професионалната им квалификация.

На стр. 2 ►

МЕСЕЧНИ ПОМОЩИ ЗА ДЕЦА С ТРАЙНИ УВРЕЖДАНИЯ

От кой момент възниква правото да се иска отпускане на социална помощ за инвалидност на дете с трайни увреждания?

I. Съгласно разпоредбите на чл. 7, ал. 1, във Връзка с ал. 4 от Закона за семеените помощи за деца, МЕСЕЧНИТЕ ПОМОЩИ ЗА ДЕТЕ С ТРАЙНО УВРЕЖДАНЕ, установено от компетентните здравни органи до на бършване на 18 г., се изплащат, независимо от дохода на семейството, в двоен размер на

помощта, определена в Закона за държавния бюджет на Република България за съответната година.

Демото не трябва да е настанено на пълна държавна издръжка в специализирана институция и трябва да живее постоянно в страната.

На стр. 3 ►

ПРОТЕСТ

Хората с увреждания отново настигнаха глава

От стр. 1

- Управлянието на новосъздадената Фонд за достъпна архитектура съреда да бъде управляван на паритетен принцип от представители на Държавата и Национално Представителните Организации на и за Хора с Увреждания.
- Да се промени статутът на Агенцията за хората с увреждания в създаване на Министерство или държавна агенция с разширени правомощия по подобие на Държавната Агенция за Младежта и Спорта /ДАМС/.
- Да се осигури държавна и социално-икономическа защита на специализираните предприятия

на всички лица и деца с увреждания.

Протестната нота прие началникът на кабинета на министър-председателя, който заяви, че поставяните искания ще се разгледат с предимство, за да се постави началото за реализиране на някои от тях.

Представителите на организацията на хората с уврежданията са дошли със срок на правителството за изпълнение на исканията им - 3 декември, Международният ден на инвалидите. След тази дата ще потърсят съдействие от Европейския съюз, Европейския парламент и Европейската комисия.

и кооперации на хора с увреждания.

- Да се решат проблемните сфери за ефективно участие на Национално Представителните орга-
- низиации на и за хора с увреждания като законен социален партньор на правителството.
- Да се създават условия, гарантиращи достъпно образование

ЗА ИНТЕГРИРАНОТО ОБУЧЕНИЕ ИЛИ

Къде да получим информация за алтернативно обучение, различно от специалното училище?

От стр. 1

В България интегрираното обучение на деца и ученици със СОП официално е факт от 2002 г., с Наредба 6/17.08.2002 г. на МОН за обучението на деца и ученици със СОП и/или с хронични заболявания, затвърдена с поправката от ноември 2003 г. на Правилника за прилагане на закона за народната просвета (ППЗНП). Очакваме традиционните да бъдат продължени с обновената Наредба за обучението на деца и ученици със СОП, а защо не и с подобрени нови елементи в съответствие с европейските тенденции в социалната и образователната сфера.

Значението на някои основни понятия:

Интегрирано обучение - дневна форма на обучение на деца и ученици със СОП, осъществяващо се по индивидуална програма за обучение и развитие в общообразователни училища.

Деца със СОП - които изпитват затруднения в постигането на държавните образователни изисквания за съответната група/клас и причина за това е едно от състоянията:

- сензорно увреждане (зрителни или слухови дефицити)
- умствена изостаналост (интелектуална недостатъчност)
- физическо увреждане
- езиково-говорно нарушение
- обучителни трудности (дисграфия, дислексия, дискалкуляция)
- множествено увреждане

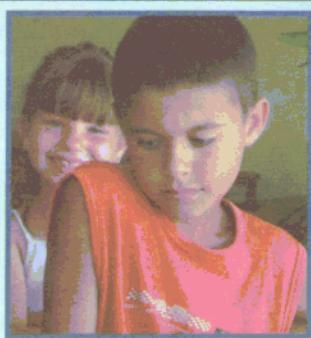
Индивидуална форма на обучение (наричана често **индивидуален план на обучение**) - детето се обучава индивидуално, обикновено в дома си, поради медицински показания (тежко моторно-двигателно увреждане или множествено увреждане).

Интегрираното обучение на деца и ученици със СОП е процес, ангажиращ: родители, учители от общообразователните училища, специалисти - психолози, логопеди, специални педагози (сурдопедагози, тифлопедагози, олигофрено-педагози). Всяка бранка от мази верига има значение за развитието на детето/ученика със СОП. Очаква се всяка от тези страни да реагира адекватно. Специалистите, ангажирани с възпитанието и обучението на деца/ученици със СОП, са най-подгответи и те трябва да подпомогнат не само децата/учениците със СОП, но и родителите и учителите им от общообразователното училище в

процеса на интегрирано обучение. Голяма част от специалистите вече могат да бъдат намерени в 28-те ресурсни центрове в България, не само в специалните училища.

За много родители процесът на осъзнаване на съществуващия с детето проблем е дълъг и мъчителен. Всеки опит той да бъде обсыден, се приема с враждебност, което забавя оказването на наброяната специален помощ. Защитната родителска реакция не се разбира от повечето учители, което води до създаване на нагласи, отхърлящи различното дете/ученик. Така се оформя един затворен омагьосан кръг.

Това налага нуждата от консултиране на родителите и общеобразователните учители най-вече от психолог и специален педагог, познаващи проблемите на интегрираното обучение.

За това, мили родители - пишайте!

Добре е да се запознаете с различни алтернативи за обучението на детето ви. Потърсете контакт с родители на деца със СОП, обучавани интегрирано. Съществуват сдружения и организации на родители, форуми в интернет, където се дискутират различни проблеми. Така ще разберете, че не сте сами, че не само вашето дете има затруднения. Много родители смятат, че не могат да получат цялостно разбиране от специалистите, така както от родителите, минали по техния път и в това твърдение има известна истина. Но не е причина да не потърсите консултация от специалисти, работещи в областта на интегрираното обучение, защото те най-добре познават особеностите в развитието на детето със СОП, запознати са с нормативната база и реалната възможност за осъществяването на социализация и интеграция в зависимост от вида и степента на дефицита. В каквато и посока да ви насочат, не бързайте да вземате решение. Потърсете и друга гледна точка.

Знайте, че има и друга алтернатива.

Не се поддавайте, ако ви притискат да вземете веднага решение за бъдещето на детето си. Нужно е време информацията да бъде усвояна и анализирана от вас. Необходимо е да обмислите позитивите и негативите на предложените форми за обучението на детето ви. Но, за да сте му в помощ, не отлагайте това важно решение. Търсете възможност за още една консултивна среща или за още много такива, ако желаете, за да изяснете за себе си бъдещите перспективи за развитието на детето ви.

Едно от важните условия за успешно социализиране и интегриране на детето със СОП е съдействието от родителите, желанието им да се включват в процеса на усвояване на нови знания и затвърждаване на наученото. Родители, активно се включват в обучителния процес, участват в живота на детето си и поемат отговорност за него. Не всичко зависи от учителя или специалиста. Така работата на специалистите ще бъде много по-полезна и ще даде по-добри резултати.

Отново апелирам - потърсете консултация от специалист, реализиращ интегрирано обучение.

Взаимодействието на родители със специалистите е подчинено на стремежа за усвояване на трайна връзка и доверие по време на пребиваването на детето в образователната система. Това означава, че дете със СОП, идентифицирано като такова в първа група на детската градина, може да разчита на обучение в общообразователно училище да се чувстват обърканни.

С утвърждаването на интегрираното обучение у нас, остават неизяснени въпроси, като най-важният за родителите на този етап е: Какви оценки трябва да се поставят на учениците със СОП?

Учениците със СОП не са хомогенна група и по този въпрос не може да има един отговор. Когато се оценява ученик със СОП, трябва да се отчита актуалното му състояние и прогнозата за развитие му, пряко свързана с диагнозата/дефицита.

Учениците със сензорни нарушения, но със съхранен интелект, имат голям шанс да налягат пропуснатото, гори и да не е 100%. В такъв случай, в съответствие съръжанието образователни изисквания, ученикът получава количествена оценка като всички останали, гори и да е по-ниска.

Предпоставките за този специален проблем са:

- В Наредба № 3 за системата на оценяване е посочено, че децата със СОП получават качествени, а не количествени оценки, като не е дадено разграничение по групи или състояния;
- Не са посочени ясни критерии какво ниво на усвояване на учебното съдържание от дете със СОП позволява поставянето на количествени оценки.

Поради това, оправдано е учителите от общообразователното училище да се чувстват обърканни.

Предлагам няколко критерия за поставяне на количествени и качествени оценки, без да ангажирам никого с възприемането им.

Критерии за поставяне на количествени оценки:

1. Ученикът няма първично интелектуален дефицит.
2. Ученикът разбира причинно-следствените връзки между явленията, може да разбере смисъла на преподадения материал (гори и да има проблеми с писането, четенето,

смятането, с паметта, с темпа на усвояване).

3. Ученикът използва придобития опит - успява да пренесе наученото и в други ситуации.

Критерии за поставяне на качествени оценки:

1. Ученикът има първично интелектуален дефицит.
2. В разбирането на преподавания материал, ученикът е години назад от върхните си, така че не може да се движи по същата учебна програма и е необходимо преподаване на материал за много по-ранна възраст.
3. Ученикът е зависим от ситуацията, в която е научил нещо и не може да го използва в друга ситуация, изискваща същата реакция.

Често педагогите в общообразователното училище трудно могат да преценят реалното състояние и перспективите пред детето. Затова най-добре е да потърсят съдействие от Експертната комплексно-педагогическа комисия (ЕКПО) към съответния Регионален инспекторат на образованието.

МЕСЕЧНИ ПОМОЩИ ЗА ДЕЦА С ТРАЙНИ УВРЕЖДАНИЯ

От кой момент възниква правото да се иска отпускане на социална помощ за инвалидност на дете с трайни увреждания?

От стр. 1

Месечните помощи за деца с трайни увреждания се отпускат от началото на месец, следващ този, през който е издадено експертно решение на РЕЛКК, ако молба-декларацията за отпускане на месечни помощи е подадена в тримесечен срок от датата на решението. Когато молба-декларацията е подадена след този срок, месечните помощи се отпускат от началото на месец, през който е подадена.

Молба-декларацията за месечни помощи за деца се подава на всеки шест месеца.

Съгласно чл. 12 от Закона за семейните помощи за деца, месечните помощи за деца до 18-годишна възраст се погасяват в тримесечен срок, считано от края на месец, за който се отнасят.

II. Съгласно разпоредбите на Кодекса за задължително обществоено осигуряване, ПРАВО НА СОЦИАЛНА ПЕНСИЯ ЗА ИНВАЛИДНОСТ имат лицата, навършили 16-годишна възраст, с намалена работоспособност повече от 71 на сто.

Размерът на социалната пенсия за инвалидност за лицата със загубена работоспособност над 90 на сто е 120 на сто от социалната пенсия за старост, а за лицата със загубена работоспособност от 71 до 90 на сто - 110 на сто.

Пенсията и добавките към тях се отпускат, изменят, осъвременяват, спират, възстановяват, прекратяват и възстановяват с разпореждане на длъжностното лице, но което е възложено ръководството на пенсионното осигуряване в съответното териториално поделение на НОИ.

ЮБИЛЕЙНО

Интеграцията е възможна с труд и постоянство

"През десет години, през 1998-а, имах шанса да започна работа в новооткрития кабинет за рехабилитация на слуха и говора на деца с увреден слух, интегрирани в 96-о СОУ "Л. Н. Толстой" в столичния район "Люлин" - казва сурдопедагогът Ива Евстатиева, слухово-речев рехабилитатор.

Специално за бюлетина, Ива разказва за началото и за пътя, извърян през десетте години.

Като възпитател в ССУ за деца с увреден слух и говорни дефекти "Проф. г-р Дечо Денев", имах дългогодишен опит в работата с нечуждащи деца. Родителите от АРДУС, които бяха издействали разкриването на кабинета, помогнаха много за ремонта, обзавеждането и оборудването му. Ръководството на училището ни осигури голяма и слънчева стая, а директорът на специалното училище отпусна необходимата за работата ми апаратура.

Започнах с осем деца от предучилищна и начална училищна възраст. Малчуганите бяха притеснени от новата среда, в която се намираха и от мен - новият за тях учител. Същевременно за мен работата беше истинско предизвикателство. Това не беше чисто рехабилитационен процес, а преди всичко работа, свързана с подготовката на средата, а и на колегите педагози, които приемаха децата с увреден слух като равни с другите ученици. Открила отличните възможности и огромния потенциал на моите ученици, бях амбицирана успешно да се интегрирам и да покажам, че макар и различни, могат да постигнат много.

С течение на времето и с цената на безкрайни усилия и труд, на изучаван и напитан опит, успехме бяха налице. Децата бяха отлично приеми в новата среда на чуждите, чувстваха се спокойни и щастливи. Проблемите преодоля-

В час

Възпитаниците на кабинета

Важне заедно и продължаваме да търсим все по-ефективни начини за облагяване на знанията в новата среда.

Сега, десет години по-късно, в кабинета се обучават 13 деца на различна възраст. Тези, с които започнахме, пораснаха, вече увере-

ни във възможностите си, с постигнати сериозни резултати в обучението.

Люси и Петя са студентки, Иво, Ивалина, Ваня, Ивалина, Таня и Мила са в професионални гимназии, а по-малките - Тони, Румен, Мария, Михаела, Дани, Ида и Косьо показват себе си и способностите си в училище. Благодарение на амбицията и упорития си труд се справят успешно с всекидневните предизвикателства в средата на чуждите.

Горда съм с учениците си и с успехите им, щастлива съм от шанса, който имах да работя с тях. Благодарна съм на всички, които през годините ми помагаха и подкрепяха. Признателна съм на директорите на ССУ за ДУС "Проф. г-р Д. Денев" и на 96-о СОУ "Л.Н. Толстой" за предоставената ми възможност спокойно да изпълнявам службите си задължения. Безкрайно съм благодарна на всички родители и прекрасните им деца, че ми се довериха и повърхаха в мен, в моя професионализъм и в собствените си сили и показваха, че интеграцията е възможна, но само с много труд и постоянство.

В последно време активно се дискутира въпросът за интеграцията на деца със СОП. Политиката на МОН е насочена към развитие на нови интеграционни програми и центрове. Не бива обаче да се забравя, че това не е нов проблем, той има повече от 12 години традиция и доказани положителни резултати. Но, разбира се, трябва да се усъвършенстват и допълват, като се изучават добирите практики не само у нас, а и в други страни на Европа.

УЧИЛИЩЕТО

96-то СОУ "Л. Н. Толстой"

- Това са децата на България. Каквито и да са, те имат място в нашето училище - заявила директората Соня Букаева.

- Защо покрепихме създаването на кабинет за рехабилитация за децата с увреден слух в училището?

- Мотивът ми беше чисто човешки. Възможността децата със слухови проблеми да се рехабилитират, означаваше загуба на време с пътуване до специализираното училище. А на родителите - да не ходят на работа или да работят на намален работен ден. За всички бе-

ше облекчение да се създаде кабинет за рехабилитация в училище. Не беше трудно да отбележим стая и предложим подкрепата си.

- След дългогодишния Ви опит в интеграцията на деца с увреден слух, какво мислите за нуждата от рехабилитация и ресурсно

подпомагане за тези деца в масовото училище?

- Изключително необходима и полезна е помощта на специалистите, които могат много да ни помогнат в пряката работа с учениците. С тях поддържаме тесен контакт и непрекъснато си взаимодействаме.

е едно от най-големите учебни заведения в София. Обучават се 1320 деца - от подготвител до XII-и клас, сред които и нечуждащи. То първо изгражда рампа, осигуряваща достъпност на ученици и родители с увреждания. В 96-то интегрирането и приобщаването на деца със специални образователни потребности отдавна е факт.

- Трябва ли предварително да се подготвят преподавателите, които ще обучават и деца със СОП в класовете си?

- Преподавателите напрупаха опит с времето, организирахме и обучителни семинари с колегите. Ако имат предварителна подготвка ще им е по-лесно. Но не е невъзможно нещата да се учат в движение. Децата с увреден слух са полезни за обучение и са контактни, чувстват се добре тук, което означава, че колегите се справят. Съучениците им ги приемат. Присъствието на сурдопедагога Ива Евстимиева е изключително важно. Когато има проблем, тя помага на всички ни, така помагаме на деца-

та. Няма ученик с увреден слух, гошъл в училище, га е поискал да го смени. Резултатите се оказват от това, че завършили основно и средно образование, се реализират в техники и в университети.

Честита десетгодишница на кабинета, на сурдопедагога, на неговите ученици, на родители!

Хубаво е и трябва да има такива кабинети със специалисти, които знаят как да решават специфичните проблеми. Възхищавам се на родителите на децата с увреден слух. Те са изключително загрижени и дейни, винаги позитивно настроени и много ни помагат. Бих искала всички родители да са такива.

Даниела БОЖИЛОВА

ИНИЦИАТИВАТА

Повишаване на компютърната грамотност

Мария МИХАЙЛОВА

Преи повече от 140 г., представители на 20 страни подписват във Франция първата Международна телеграфна конвенция и създават Международен съюз за телеграфни съобщения, прераснал в Международен съюз по далекосъобщения (МСД). Съюзът обявява 17 май за Световен ден на телекомуникациите.

Държавната агенция за информационни технологии и съобщения (ДАИТС) в България отбележава ежегодно Международния ден на далекосъобщенията и информационното общество. Тази година мотото е "Информационни и комуникационни технологии за всички - да се даде възможност на хората да преодолеят разделението в цифровите технологии".

Съвместно с АХУ и със съдействието на компании от сектора на информационните технологии и съобщения, ДАИТС осъществи инициативата за повишаване на компютърната грамотност и квалификация на млади хора с увреждания и създаване на информационен пост за хора със специфични потребности под мотото "Да помогнем на хората с увреждания да разкрият потенциала си чрез информационни и комуникационни технологии".

Компютърно обучение стартира на 17 май в София и Смолян. Контактът между двата курса се осъществява с видеовръзка. В София младежите и девойките се запознаха с основните понятия на програмите Word и Excel и работата в Интернет.

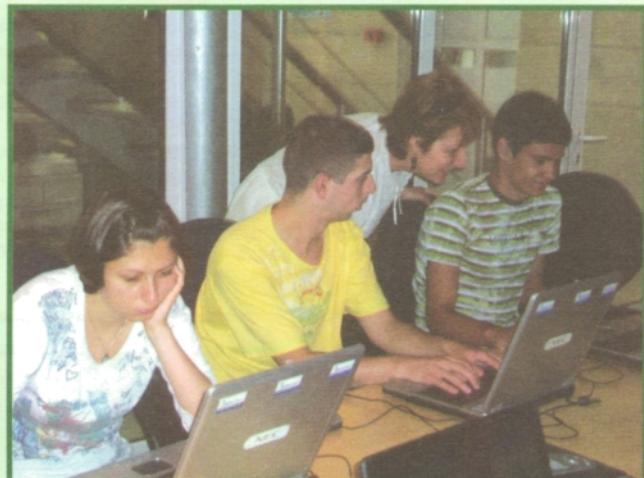
Обучението приключи през юни. Курсистите получиха дипломи.

През миналата 2007-а г. в центровете на ДАИТС беше проведено пилотно обучение на хора с увреждания. Един от най-изявените участници - Йордан Михайлов, получи персонален компютър от IBM и едногодишен достъп до високоскоростен интернет на БТК.

Кратки интервюта с участниците от София

Преподавателката

Моника Петрунова, преподавател по информационни технологии и базови компютърни

умения, офис пакета на Microsoft.

- Заедно бяхме 18 учебни часа. Наученото ще им бъде полезно в бъдещата работа. За първи път съм с млади хора с увреждания. Смятам, че увреждането не е пречка при усвояването на компютърни умения. Учениците им са прекрасни хора. Но трябва да говорят по-бавно, за да ме разбират младежите с увреден слух.

Курсистите

Диляна Кондева, студентка:

- Доволна съм. Наученото ще mi помогне при работа с компютър.

Васил Кръстев, ученик, XI-и клас:

- Изясниха mi се много моменти, свързани с програмата Excel, които ще mi полезни.

Ивайло Стайков, ученик в Техникума по фотография

- Получих нови знания за програмите Word и Excel.

Даниел Илиев, младши специалист към Столична община:

- Наученото mi ще ползвам в работата mi. Но дипломата ще mi позволи да постъпя във фирма, която има изисквания за познания, усвоени на курса.

Ивайло Павлов, ученик, XI клас:

- Новите знания ще приложа, като започна работа, след завършване на училището.

ЗАПОЗНАСТВА

Димитровград. Наричаха го града на социализма. За младите хора, четящи машиницила, социализмът е понятие, почти без съдържание. Но за хората на средна и пологама възраст, това беше градът на бригадирите и на голямата химия. А за нас, живеещи в него, той просто си е нашият град.

Основан е през 1947 г. на базата на три села в Тракийската низина, разположени по брега на р. Марица. Дали са на града ни името на комунистически функционер Георги Димитров. Тогава от цялата страна започнали да прииждат младежи, които с безвъзмезден труд построили и Химическия комбинат, и града. Е, химията си я има и днес, макар вече не в тези грандомански мащаби. Но сега градът ни е известен с най-големия пазар в България.

Наталия Генчева и Валери Грозев - двама младежи с увреден слух от нашия град, членове на АРДУС от близо 10 години. За тях ще ви разкажа.

С проблеми със слуха са от ранна детска възраст. Наталия е на 19 г. Обучавана е в демската градина за деца с увреден слух в Пловдив. Валери е 18-годишен. Посещавал е Центъра за ранна рехабилитация на слуха в Хасково.

Образоването си започнали в масови училища в гр. Димитровград. Наталия е вече ученичка в XII-и клас, в Професионална гимназия по химични и хранителни технологии "Проф. г-р Асен Златаров" в града ни, паралелка "Клиничен и микробиологичен контрол в хранително-вкусовата промишленост". Валери е в XI-и клас в Професионална гимназия по Механо-електромехника "Стойчо и Кица Марчеви" в Хасково, специалност "Промишлена електроника". Залягат над професионалното обучение, за да са конкурентоспособни на трудовия пазар.

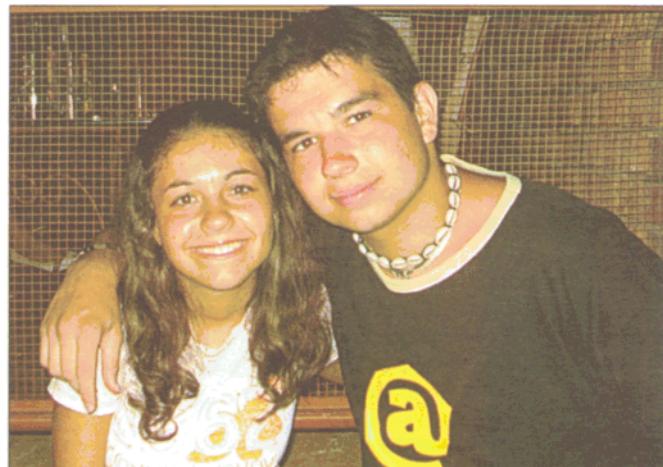
Много важно за тях беше приемането им от съучениците и от учителските колективи в гим-

Нашият град и младите

назиите, в които сега учат. Искрена родителска благодарност към преподавателите - Иванка Попова, класен ръководител на Наталия, преподава по история; Дора Бабачева, класна на Валери, преподавател по български език и литература, към всички учители от двете професионални гимназии, които помагат на младежите с увреден слух. Подкрепата и разбирането на проблема от учителите и от съучениците им, са им необходими. Сигурно и в двете училища е трудно на лекаозите и на съучениците им, защото Наталия и Валери са първите им ученици/съученици с увреден слух.

Валери

е почитател на "House" (Хаус) музиката и Формула 1. Тренира карате от четири години - има жълт колан с черта. Три пъти седмично е на тренировка по карате - киокушин. В града има няколко добри приятели още от първи клас - Георги, Мирослав, Мартин, Алекс и Пешо. Заедно са на личните си празници (ръждението им дни), на дикотека или просто на кафе. Има приятели с увреден слух и в Димитровград, и в Хасково. А за приятелите си от АРДУС може да говори и пише много, няма да стигне мястото, а не искаме да пропуснем някого. Валери с нетърпение чака рехабилитационните лагери и семинарите на АРДУС, за да бъде с тях.

Наталия

През свободното си време рисува, слуша музика, танцува или си бъбri с приятелки. Обича да чати в скайпа. С най-добрата си приятелка - Пламена, се разбирам отлично. Сега Наталия е в последната си ученическа година, в края ѝ предстои да съвърши важни събития, с които още отсега са съвързани мислите ѝ - матура и абитуриентски бал.

Прекрасни млади хора! Знаем и сме сигурни, че ги очакват много успехи и красиви мигове в живота. Защото пословиците им трудолюбие, упоритост, акуратност и искреност ще бъдат възнаграждени!

Маргарита ДЖОНГОВА,
майка на Валери,
член на УС на АРДУС

FEPEDA

Европейската федерация на родителите на деца с увреден слух - FEPEDA, е основана през 1990 г. в Люксембург. Основната ѝ цел е да подкрепи развитието на националните асоциации на родителите на деца с увреден слух. В организацията членуват 29 страни от Европа, между които и България. АРДУС е асоцииран член на FEPEDA от юли 1993 г.

Новини

Дарина ПАНТАЛЕЕВА

Първата среща на Бюрото на FEPEDA, след смяната на страната, председателстваща организацията, се състоя в Лондон на 31.10 и 1.11.м.г. Обсъдиха се въпроси, свързани с бъдещите планове на FEPEDA.

1. Семейни срещи

Общото мнение беше, че семейните срещи са една от най-важните дейности, която FEPEDA може да осигури на членовете си. Отбелязана беше значимостта на организирането на тези срещи на всеки

две години. За 2013 г. все още не е уточнено мястото.

2. Становища на FEPEDA по различни проблеми

През последните години федерацията изрази становище по няколко въпроса, свързани с политиката на организацията, което може да бъде разгледано на Интернет страницата ѝ (www.fepeda.net). Някои от по-предишните мнения се нуждаят от обновяване и това членовете на Бюрото заложиха като една от бъдещите задачи. Въпросът, свързан с наемането на работа на хора с увреждания, беше прием като естествено продължение на проблема с

СПОДЕЛЕНО

В началото на септември Съюзът на агулите в България (СГБ) проведе в Старозагорските минерални бани (СЗМБ) XII-и туристически събор.

За участието си разказва Валери Грозев от Димитровград.

Член съм на СГБ от тази. Още в края на юли се замислех с какво да участвам в художествената програма на събора и, разбира се, да се представя подобаващо.

В читалище "Васил Левски" в града ни, с Емануела, моя приятелка, започнахме подготвка на буфонада и пантомимен етюд, под ръководството на Здравко Нейчев - "Смешно отделение" и "Бар Бън". Репетирахме упорито. Вечер, с други младежи с увреден слух от Димитровград, обсъждахме изпълненията ни, защото искахме те да се харесат на участниците в събора.

На 5-и септември тръгнахме с автобус от хасковската районна организация за СЗМБ. Пътувахме в смях и с настроение. Пристигнахме в банището около обяд. Подгответихме мястото и изградихме палатковия лагер на РО в Хасково.

Това беше първото ми участие в туристически събор на СГБ. Повечето от членовете на съюза са своеобразни "ветерани" на съборите. Още с пристигането си участниците започваха да търсят приятели и познати от страната. И аз имах приятели от АРДУС, които гоѓдоха на събора. Срещите ми със Софи и Hacko от Асеновград, с Валя от Долна Оряховица и други младежи бяха приятни.

Вълнения по време на туристически събор

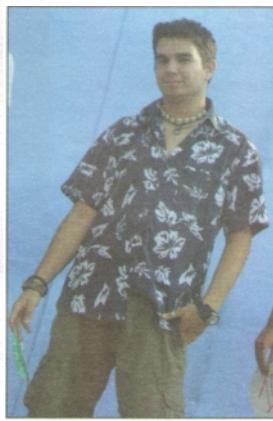
В разговорите се върнахме към хубавите мигове от лято'2008-о - лагерите в Приморско и Тръвна. Говорихме и за започващата учебна година.

Съборът беше открит от председателя на СГБ. След официалната част беше художествената програма. Следях с интерес лицата на гостите и емоциите им. Изпълнението ни беше приемо, хората се забавляваха и дълго ни аплодираха. Мисля, че се представихме добре.

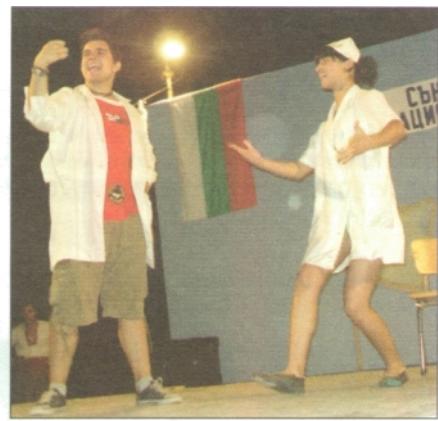
Спортувам, тренирам карате. Участвал съм в състезания, но тук, на събора, състезанията и вълненията бяха различни.

Включих се в конкурса за "Мистър на събора". С момчетата с вълнение преминахме по подиума пред участници и жури. Заедно със Софи и Hacko от Асеновград, с Валя от Долна Оряховица и други младежи бяха приятни.

В конкурса за "Мис", трето място засе-

Valeri

Пантомимният етюд

лентина Досева от РО в Горна Оряховица, също член на АРДУС. Смятам, че ние, участниците от АРДУС в събора, представихме достойно районните ни организации, където членуваме, и Асоциацията на родителите ни.

На следващия ден, с Емануела отново участвахме в програма, този път само с пантомимата. Дългите ръкопляскания на зрителите показваха, че ги заблаждяхме. Още една прекрасна вечер в Старозагорските минерални бани, пълна с разговори и забавления.

В мен останаха незабравими мигове от събора. Благодаря на организаторите - СГБ и районните организации. Пожелавам здраве и успех!

До нови срещи!

обучението им, по които FEPEDA изрази гледището си миналото лято в Хелзинки. Членовете на бюрото ще направят няколко проучвания преди следващата среща, на която този проблем ще се дискутира. Призовават се членовете на организацията да изпращат коментарите и идеите си на Секретариата.

тимяване (когато "стара" страна членка дава подкрепата си на нови страни членки) беше разглеждана като много интересна и ще бъде развивана на следващите срещи.

4. Сътрудничество с други организации

FEPEDA активно сътрудничи с различни организации в сферата на учрежденията и ще продължи това сътрудничество и в бъдеще.

5. Финансиране

Финансирането е много важно от гледна точка на ръководенето на организацията и провеждането на успешни дейности. Необходими са средства за организиране на семеен срещи, преводачески услуги и т.н.

6. Гласност

Интернет страницата на FEPEDA се нуждае от обновяване и подобряване. Включената информация беше обсъдена и се установи, че голяма част от нея е морално остатяла. Разисквана беше идеята за издаване на специална брошура на FEPEDA, но ще трябва отдельно финансиране. Затова Интернет страницата да се използва за разпространяване на информация до членовете на организацията.

За обратна връзка, споделяне на идеи и мнения, страните членки могат да ползват телефоните:
+ 358 50 3598154 - председател
+ 358 50 3509465 - секретариат

Знаете ли, че...

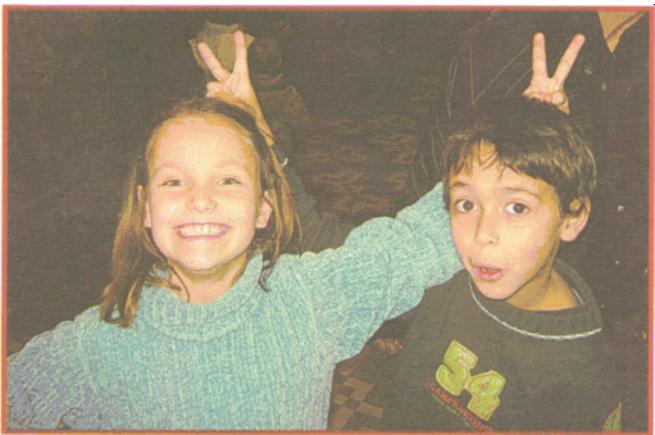
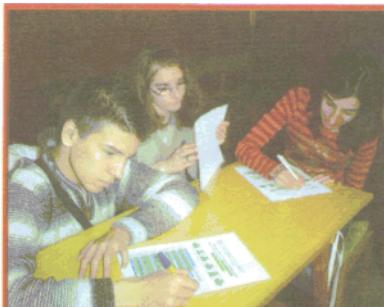
Съставът за модерни танци към АРДУС, с ръководител Даниела Кулинска, участва в пролетния бал в Пловдив, във Втория международен детски фолклорен фестивал "Разиграно оро" в Охрид, Македония и в Истанбул, Турция във фестивала на самодейни танцови формации на държавите, участнички в конференцията за учредяване на Балканска асоциация на глухите.

***

През май се състоя семинар - "Възможности за инициране на младежки дейности с участието на младежи с увреден слух". Пристъпващите бяха запознати с целите, предимствата и структурата на програмата "Младежка в действие" и възможностите за създаване на проекти по дейност "Младежка за Европа" - младежки обмени, младежки инициативи, демократично граждансство и дейност "Европейска доброволческа служба".

***

Рехабилитационните лагери за децата и младежите на АРДУС тази година се провеждаха в Приморско и Трявна.

*Децата ни**В театъра**Танцьорите на Даниела Кулинска - преди концерта**"Лагер" в Трявна**Семинарът**Младежта ни**Лагерниците на морето**Празникът на малката Мария**Багри**В Луна парк в Приморско*